

Sitsit joihin kaikki haluavat osallistua!

- Eli Nefa-Joensuu ry:n ohjeistus turvallisempien ja avoimempien sitsien järjestämiseen

Keväällä 2018 nousi valtamediaan keskustelu sitsien laulujen sisällöstä ja ennen kaikkea niiden rasisista viesteistä. Uutinen ei ollut uusi, mutta tapauksen vakavuutta lisäsi se, että asiasta huomautettuaan ei oppilasta ollut otettu tosissaan. Nefa-Joensuu ry ei hyväksy minkäänlaista rasisista tai tasa-arvoa kyseenalaistavaa käytöstä, häirintää, kiusaamista tai ahdistelua ja pyrkii toiminnallaan myös siihen.

Sitsit ovat tärkeä ja omaleimainen osa opiskelijakulttuuria, myös meille Nefalaisille. Hyvin järjestettynä ne ovat yhteisöllinen tapahtuma, johon kaikkien on turvallista osallistua. Tämän ohjeistuksen tarkoituksena on antaa käytännön keinoja ja vinkkejä siihen, kuinka järjestää sitsit jotka ovat kaikille turvallinen paikka. Ohjeistusta on toivottavaa muokata ja päivittää säännöllisin väliajoin.

Neuvot keskittyvät ensisijaisesti sitseille ominaisiin piirteisiin, mutta monista vinkeistä on hyötyä myös muunlaisten tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa. Eryistä painoarvoa oppaan sisällöissä on annettu rasismien ja seksismien vähentämiselle, sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioimiselle. Lähtökohtana on esiin noussut tarve tarkistaa sitsien ja muiden yliopistojen tapahtumien sisältöjä niin että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua tilaisuuksiin. Esille noussut keskustelu erityisesti sitsien laulujen sisällöstä on vain muistutus siitä mitä olisi muistettava jo ennen kuin asia nousee valtamediaan; ainejärjestön tarkoituksena on tukea jäsenistöään, järjestää näille turvallisista tapahtumia ja huolehtia siitä, että kaikilla on hyvä olla osana tätä yliopistoyhteisöä.

Lisätietoja saa ylioppilaskunnan järjestöasiantuntijalta, järjestökummilta sekä ylioppilaskunnan että ainejärjestön hallituksen yhdenvertaisuudesta tai järjestöistä vastaavilta jäseniltä. Yliopiston yhdenvertaisuussuunnitelmasta lisätietoja yliopiston yhdenvertaisuustoimikunnalta.

Ohjeistuksen pohja on mukailtu Helsingin ylioppilaskunnan julkaisemasta sitsioppaasta, ja sen sisältöjä on muutettu niiltä osin kuin on koettu tarpeelliseksi, jotta se vastaisi ainejärjestön toimintaa.

Tila

Sitsit tulisi järjestää mahdollisuuksien mukaan esteettömissä tiloissa. Mikäli tilat eivät ole esteettömiä tulisi tästä ilmoittaa tapahtumakuvauksessa, jossa kerrotaan myös siitä millä tavalla tilat ovat esteelliset. Esteellisyyttä on monenlaista, joten tämän takia erittely on hyvä tehdä. Onko rappukäytävässä hämärää? Onko hissiä? Jos hissiä ei ole, kuinka paljon on portaita? Onko tilassa jatkuvasti yllättäviä vilkkuvia valoja? Esteettömyystiedoissa tapahtumakuvauksessa tulisi mainita yhteyshenkilö, johon voi ottaa yhteyttä, jos haluaa lisätietoa tilasta tai apua paikalle pääsemiseen. Ainakin osan pöydistä tulisi olla sellaisia, joiden äärellä pystyy istumaan myös pyörätuolissa tai muiden liikkumisen apuvälineiden kanssa. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi liikuntarajoitteisten plaseeraamista väljemmin tai pöydän päätyyn. Ennen kaikkea tapahtuman kuvauksessa on ilmaistava se kehen voi olla yhteydessä, mikäli kaipaa lisätietoja tapahtuman tilasta, esteellisyydestä, mahdollisista kuulolaitteen käytöistä jne.

Tilaisuuden alussa tulisi kertoa missä esimerkiksi WC-tilat sijaitsevat, ja mitä hätätilanteessa tulee tehdä, kuten mitä kautta tulee poistua tulipalon sattuessa. Saniteettitilojen suhteen noudatetaan tilojen järjestelyä, ja suositeltavaa on että jokainen voi itse suorittaa valinnan missä tiloissa haluaa käydä vessoissa. Ylimääräisiä ”naiset miesten vessaan ja miehet naisten vessaan”- järjestelyjä tulisi välttää.

Pukeutuminen

Pukeutuminen on usein tärkeä osa juhlaa. Meillä Nefalla suhtaudutaan joskus suurellakin vakavuudella ja hartaudella pukeutumiseen ja pukujen toteutukseen. Pukeutumisteema tulisikin valita siten, että sitä toteuttaessaan kenenkään ei tarvitse kokea oloaan epämiellyttäväksi tai esimerkiksi sukupuolittaa itseään tavalla jota ei halua. Virallisempien juhlien kohdalla esimerkiksi pelkkä merkintä, että pukukoodina on tumma puku, kertoo kaikille minkä tyylistä pukeutumisesta osallistujilta odotetaan. Mikäli pukukoodiin kuuluu useampia vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi ”prinsessat ja ritarit”, tulisi näiden sukupuolittamista välttää, jotta osallistujat eivät joutuisi valintojen eteen sen suhteen, minä sukupuolena heidät sitsellä nähtäisiin. Helposti sukupuolitettavien pukukoodien sijaan olisi parempi pyrkiä yleisiin termeihin, kuten ”satu”, ”fantasia” jne. Näin jokainen osallistuja voisi itse määritellä oman pukeutumisensa.

Myös rasistisia teemoja (esim. pakolaiskriisillä vitsailua) tulee välttää sekä samoin teemoja, jotka voidaan tulkita kulttuuriseksi omimiseksi (esim. intiaanit tai saamelaiset). Tapauksissa, joissa on tarkoituksena juhlistaa toisen kulttuurin juhlaa (esim. kiinalainen uusivuosi) on tapahtuman kuvauksessa ja sisällössä pidettävä huoli, ettei kulttuurin sisällöillä pilalla, että juhla on arvokas ja kunnioittaa toisen kulttuurin tapoja. Suositeltavaa olisi esimerkiksi konsultoida kyseisen kulttuurin edustajaa, mikäli mahdollista ja ottaa heidätkin mukaan tapahtuman järjestelyyn ja juhlaan. Näin myös kulttuurin tavat siirtyisivät paremmin, ja tieto kulttuurista lisääntyisi. Samalla vältettäisiin myös hutilyöntejä.

Plaseeraus

Onnistunut plaseeraus, joka tuo yhteen erilaiset osallistujat, on tae onnistuville sitseille ja muille pöytäjuhlille. Onnistunut plaseeraus huomioi osallistujien esittämiä toiveita sekä osallistujien moninaisuuden. Osaltaan tämä tarkoittaa sitä, että plaseerausta oletettujen sukupuolten mukaan tulisi välttää. Tällöin kukaan ei koe, että häntä on sukupuolitettu väärin eivätkä samaa sukupuolta olevat avecit koe, että heidän ihmissuhteensa / parisuhteensa on vähemmän arvokas kuin muiden. Sukupuolitettua plaseerausta on käytetty usein keinona skoolausten ohjeistamiseen, silloin kun se on ollut mahdollista. Skoolaukset voidaan kuitenkin ohjeistaa jopa helpommin siten, että esimerkiksi servietin väri tai pöydässä olevat nuolet kertovat mihin suuntaan sillä istuvan on skoolattava. Skoolaukset on myös mahdollista järjestää siten, että ensin skoolataan oikealle etuviistoon, sitten vasemmalle etuviistoon ja sitten vastapäätä istuvalle. Tällöin skoolausten suunnat ovat kaikille samat.

Mikäli sitseille on tulossa ihmisiä, joille sitseillä käytettävä kieli on vieras, kannattaa heidät plaseerata sellaisten ihmisten viereen, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä tarpeen mukaan tulokkaamaan heille. Käteväntä on, jos tähän halukkaita löytyy esimerkiksi järjestäjien joukosta. Vieraalla kielellä puhuvien lisäksi olisi hyvä huomioida ihmisten halukkuus istua tietyissä paikoissa, esimerkiksi ystävänsä vieressä. Näin juhlaan osallistumisesta tehdään helpompaa myös ujommille ja ensikertalaisille.

Ruoka ja juoma

Ilmoittautuessa tulisi tarjota vaihtoehtoa kertoa ruokavalionsa sekä esim. vuosijuhlan tyyppisissä tilaisuuksissa haluaako alkoholillisen vai alkoholittoman menun. Ruokavaliokenttien tulisi olla sen verran suuret, että myös myös monimutkaisemmat ja lukuisat allergiat on mahdollista täyttää niihin. Mahdollisia monimutkaisempia ruokavaliotietoja varten tapahtumakutsusta voi olla hyvä löytyä järjestäjän yhteystiedot, joihin olla ruoan suhteen yhteyksissä. Paras mieli osallistujille jää, jos erityisruokavaliioihin on panostettu niin, että ne ovat yhtä maukkaita kuin muutkin ruoat. Sitsit kuitenkin ovat luonteeltaan rento tilaisuus ja ruokailu ei aina ole tapahtuman pääajatus, jolloin turhaa stressiä tarjottavien ravintolatasoon tulee välttää. Pienelläkin budjetilla on mahdollista toteuttaa hyvä ilta. Mikäli tarjottavien suhteen tiedetään ettei se täytä juhlijaa, voisi kutsun yhteydessä mainita että syöminen ennakkoon on suositeltavaa.

Alkoholittoman vaihtoehdon valinneet saavat usein tyytyä veteen tai vain yhteen muuhun juotavaan. Alkoholittomiin juomiin olisikin hyvä panostaa siten, että niissä olisi yhtä paljon vaihtelua kuin alkoholillisissa. Alkoholista tarjoillessa on kuitenkin muistettava alkoholilainsäädäntö ja se että alkoholia ei saa ilman myyntilupaa tarjoilla maksua vastaan. Alkoholista tulisi näin ollen lain mukaan olla esim. järjestön tarjoamaa. Vuosijuhlissa alkoholista tarjoilun suhteen tulee noudattaa juhlapaikan sääntöjä, kuten ravintolan tarjoilulupia. Kun taas esim. baarissa järjestettävälle sitseille ei omien juomien tuominen ole sallittua lainkaan.

Tilaisuuksia järjestäessä olisi myös muuten hyvä ottaa huomioon alkoholin käyttö. Alkoholittomien tapahtumien järjestäminen on suositeltavaa ja niihin tulee panostaa samalla intensiivisyydellä kuin hollillisiin. Huomioikaa jäsenistön tarpeet ja myös he jotka eivät halua osallistua tilaisuuksiin, joissa ihmiset ovat humalassa!

Laulut

Saavutettavuuden vuoksi olisi hyvä, mikäli sitseillä käytettävä laulukirja tai -vihkonen olisi saatavissa myös netissä tai sähköisenä. Näin esimerkiksi näkörajoitteiset voivat tutustua siihen etukäteen riittävän isolla näytöllä tai lukijaohjelman kanssa.

Ikinä ei voi tietää mikä voi saada jotkut osallistujista tuntemaan olonsa epämukavalta. Tästä syystä olisi tärkeää, että osallistujilla olisi jokin keino kertoa laulunjohtajalle/toastille, mikäli on joitain lauluja, joita he toivoisivat ettei lauleta. Tähän sopii esimerkiksi laulunjohtajan/toastin yleisesti tiedossa oleva puhelinnumero, tai yhteystiedot tapahtumankuvauksessa. Lauluja tulee voida poistaa repertuaarista myös kokonaan, mikäli niiden kohdalla yleisempi mielipide on, ettei niitä haluta säilyttää. Tilaisuuden luonteen mukaan voidaan myös laatia omia lauluvihkoja vain juuri tiettyä tilaisuutta varten. Esimerkiksi vuosijuhlissa on laulujen laatu usein hyvin erilainen kuin sitseillä.

Sitseillä laulettavat laulut vaihtelevat todella paljon. Usein laulukirjoihin sisältyy lauluja, jotka ovat rasistisia, naisia syrjiviä tai muuten loukkaavia. Joskus laulut ovat myös avoimen väkivaltaisia (esimerkiksi ihannoivat tappamista) tai vitsailevat seksuaalisella väkivallalla (esimerkiksi esittävät seksuaalisen väkivallan hyväksyttävänä tai jollain tavalla huvittavana). Näitä välttämällä voi varmistaa, että juhlatunnelma pysyy kaikkien kohdalla korkealla. Tällaiset laulut voivat pahimmillaan saada jollekin osallistujalle todella pahan olon, vaikka kyseessä olisi ollut laulun pyytäjän näkökulmasta vain hauskaa vitsailua. Laulettavien laulujen joukkoon kannattaa myös lisätä lauluja, joihin esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin kuuluvat voivat samaistua. (Tällaisia löytyy muun muassa Pride-sitsien laululäsyistä.) Myös monia olemassa olevia lauluja on muutettu (ja on helppo itsekin uudelleen sanoittaa!) nykyaikaisiksi. Tästä hyvä esimerkki on Vesipoikien marssi, jota lauletaan nykyään laajalti Vesihenkilöiden marssina.

Usein kaikkein rasistisimmat tai seksistisimmät säkeet ovat laulukirjoihin painamattomia lisäsäkeistöjä. Niiden laulaminen voidaan tilanteen mukaan joko kieltää tai laulunjohtaja voi muistuttaa siitä, että lisäsäkeistöjä lauletaessa tulisi muistaa samat rajat kuin varsinaisia laulukirjan lauluja lauletaessa. Lisäsäkeistöjä olisi hyvä liittää lauluihin sitä mukaan, kun niitä ilmenee, jolloin lauluvihko itsessään jo ilmaisisi mitkä säkeistöt ovat hyväksyttäviä laulaa.

Ohjelma

Aloitus

Pöytäosuuden alussa on laulunjohtajan tai muun tilaisuuden avaavan henkilön hyvä muistuttaa siitä, että tilaisuudessa ei suvaita minkäänlaista häirintää tai syrjintää ja kertoa henkilöstä kenelle näistä voi ilmoittaa. Mikäli tilassa noudatetaan turvallisemman tilan periaatteita, olisi näistä hyvä mainita. Näillä keinoilla sitseille saadaan heti luotua miellyttävää ilmapiiriä, jossa epämuikavilta tuntuviin asioihin uskalletaan puuttua.

Välihuutelu

Joidenkin opiskelijajärjestöjen kulttuuriin kuuluu huudella lauluja ehdottaville henkilöille tervehdyksiä ja välikysymyksiä. Monet näistä ovat hauskoja, mutta niissä tulisi muistaa kunnioittaa hakijoiden yksityisyyttä ja välttää esimerkiksi parisuhdestatuksen kyselyä, mikäli on epävarmaa miltä se kyseisestä henkilöstä tuntuu. Kaikki eivät halua jakaa tietoja yksityiselämästään. Henkilön parisuhdetilanne voi myös olla sellainen, josta kyseleminen syystä tai toisesta ei tunnu hyvältä. Mikäli välihuutelussa esiintyy esimerkiksi rasistisia tai seksistisiä kommentteja, on niiden kiellosta hyvä muistuttaa huutelijoita ja esimerkiksi laulunjohtajan voi nostaa asia esille, mikäli kyseisen kaltaista huutelua esiintyy.

Rangaistukset

Nefan järjestämällä sitseillä rangaistukset ovat osa sitsikulttuuria ja sitseillä saatetaan käyttää rangaistuksia niihin kehitettyjen sääntöjen rikkomisesta, mutta sitsietikettiä voi ja tulisi luonnollisesti opettaa myös keinoilla, jotka eivät sisällä nolaamista. Mahdollisia ovat esimerkiksi rangaistukset siitä, että käy vessassa ennen pääruokaa. Rangaistuksena taas toimii usein laulaminen ja/tai tuolin vieminen ennen seuraavan ruoan tuomista. Tällaisia rangaistukset voivat olla monille ahdistavia ja mahdollisesti este osallistua tapahtumaan. Näin voi olla esimerkiksi henkilöille, joiden on syystä tai toisesta käytävä usein vessassa (suolistosairaudet jne.) sekä niille, jotka ahdistuvat sosiaalisista tilanteista. Mahdollisia sääntöjä ja rangaistuksia suunniteltaessa onkin pohdittava voiko niitä toteuttaa siten, että ne eivät olisi syrjiviä tai karkottaisi osallistujia. Esimerkiksi yksin laulamisen sijaan laulamisrangaistusten toteuttaminen ryhmässä voisi tehdä siitä vähemmän ahdistavan.

Rangaistusten antamisessa tulee huomioida rangaistuksen saava henkilö, hänen luonteensa ja tilanteen yleinen vakavuus. On eri asia rangaista henkilöä, joka on tunnettu esim. siitä, että hän pitää esiintymisestä, kuin ensikertalaista, joka vasta opettelee sitsien tapoja. Rangaistuksena voi olla esimerkiksi ”aasi” hatun pitäminen päässä, anteeksipyyntöjen julkinen esittäminen, runon kirjoitus tai muu sellainen. Tärkeintä on kuitenkin tarkkailla tilannetta ja henkilöä joka rangaistuksen saa. Mikäli rangaistava osoittaa, ettei halua toteuttaa rangaistusta tai näyttää siltä, että rangaistus on liian ankara, on tilanteesta AINA mahdollista kieltäytyä, eikä sen suhteen saa esittää vastaväitteitä. Kenenkään juhliminen ja osallistuminen ei saa mennä pilalle rangaistusten vuoksi.

Jatkot

Jatkoilla tulisi koko ajan olla läsnä henkilö, jolle voi tulla ilmoittamaan, mikäli on kokenut häirintää tai tuntee olonsa turvattomaksi. Erityisesti huumausoireiden ja seksuaalisen häirinnän suhteen on tärkeää olla valppaana. Mikäli on aihetta epäillä, että on tapahtunut rikos, on soitettava välittömästi hätänumeroon ja pyydetävä paikalle poliisia sekä tarpeen vaatiessa ambulanssia. Järjestyshäiriöissä voi myös soittaa järjestyksenvalvojille, mikäli sellaisia on tilassa käytettävissä. Järjestetyille jatkoille tulisi päästää vain ihmisiä, jotka on kutsuttu tai muuten tunnistettu niin, että mahdollisissa rikos- tai vaaratilanteissa järjestäjä tietää keitä on ollut läsnä. Baarissa tai muussa julkisessa tilassa järjestetyt jatkot noudattavat baarin sääntöjä ja uhkaavissa tai ahdistavissa tilanteissa tulee olla yhteydessä baarin henkilökuntaan/järjestyksenvalvojaan.

Lopuksi

Sitsien suhteen paras tapa on muunnella tapahtuman luonnetta sitä viettävien vieraiden kesken ja muistuttaa tilaisuuden ohjeistuksessa edellä mainituista seikoista. Nefa-Joensuulla ei ole vuosisatoja pitkiä sitsiperinteitä, joten tilaisuuden muokkaaminen vuosi vuodelta on täysin mahdollista ja jopa suotavaa. Myös näiden ohjeiden sisältöä on hyvä päivittää aina tarpeen tullen. Tärkeintä on, että jokainen voi kokea olonsa mukavaksi ja haluaa vielä myöhemminkin osallistua tilaisuuksiin. Ja vaikka sitsit eivät kaikesta huolimatta tuntuisi omilta, on sekin täysin ok. Toiset viihtyvät toisenlaisissa tilaisuuksissa kuin toiset. Kunhan kaikille annetaan mahdollisuus kokeilla erilaisia tapahtumia ilman pelkoa kiusaamisesta, häirinnästä tai ahdistavista tilanteista.

Hauskoja sitsihetkiä ja loistokkaita juhlia toivottaen,

Emmi Rajavuori

Nefa-Joensuu ry:n Puheenjohtaja 2018